

Državno natjecanje iz Povijesti

28. – 30. travnja 2026.

1. kategorija: VII. (sedmi) razred

Zaporka:

--

(peteroznamenasti broj i riječ)

Broj bodova:

	65	%
--	----	---

Upute natjecateljima:

- Ispit se sastoji od 25 pitanja i rješavaš ga 90 minuta.**
- Prije rješavanja ispita trebaš pažljivo i pravopisno točno ispuniti listić sa zaporkom.
- Nakon što ispuniš listić sa zaporkom, spremi ga u omotnicu.
- Zaporku s listića prepisi na prvu stranicu ispita.
- Pažljivo pročitaj ispitne zadatke i upute u zadatku.
- Rješenja upisuj na predviđena mjesta u ispitu. Ispit piši plavom ili crnom kemijskom olovkom.
- Ispit piši isključivo pisanim, ne tiskanim slovima. Piši čitko. Nečitki odgovori bodovat će se s 0 bodova.
- Osobna imena i prezimena te geografska imena piši izvorno prema udžbenicima koje je odobrio MZO u školskoj godini 2025./2026.
- Koristi se papirom za koncept tijekom rješavanja ispita jer jednom napisan odgovor u ispitu više nije dopušteno prepravljati. Odgovori se u konceptu ne vrednuju.**
- Nakon završetka pisanja ispit predaj članu Državnoga povjerenstva.
- Nakon objave privremene ljestvice poretka imaš pravo uvida u ispit i pravo na pisanu žalbu.

Želimo ti uspjeh na natjecanju!

Državno povjerenstvo:

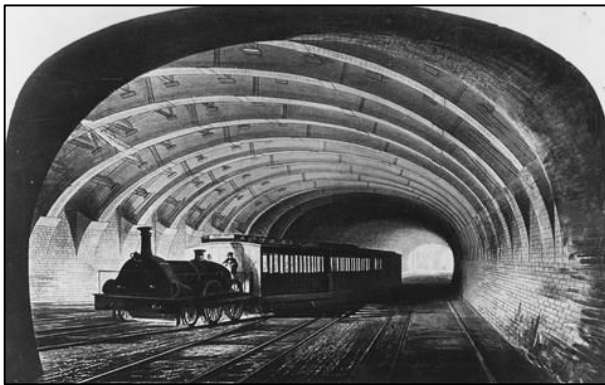
- _____ (predsjednik Državnoga povjerenstva)
- _____ (član Državnoga povjerenstva)
- _____ (član Državnoga povjerenstva)

1. Željeznica se, vrlo brzo nakon nastanka, počela upotrebljavati i u gradskom prometu. Međutim, u velikim gradovima nije bilo mjesta za pruge na površini zemlje, pa se one „spuštaju“ u podzemlje. Tako nastaje metro ili podzemna željeznica, koja je do danas ostala najbrži način prijevoza putnika u velikim gradovima.

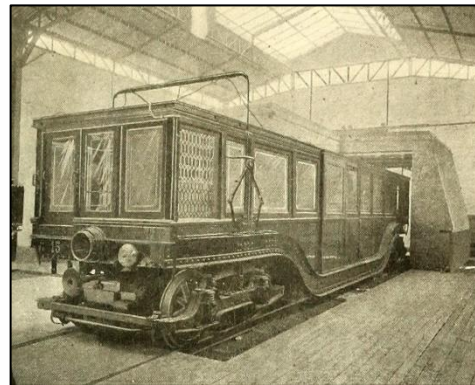
	2
--	---

Pažljivo promotri slike te ispod njih u tablicu razvrstaj sljedeće pojmove:

parna lokomotiva, Budimpešta, 1863., London, 1896., električna lokomotiva

Slika 1

Slika 2

2. Osnutkom vojno-političkih saveza vladala je velika napetost i iščekivanje sukoba. Izbijanjem rata započinje svjetski sukob koji se pretvara u prvi totalni rat.

	4
--	---

Pažljivo prouči sljedeće tvrdnje te ako se tvrdnja odnosi na uzrok izbijanja Prvoga svjetskog rata, uz nju napiši *uzrok*, a ako se odnosi na posljedicu rata, napiši *posljedica*.

Epidemija španjolske gripe: _____

Kolonijalni posjedi: _____

Utrka u naoružanju: _____

Uspostava novih država: _____

3. Prvi svjetski rat zauvijek je promijenio način ratovanja. Ratovalo se u gradovima, ukopavalo se u rovove, po prvi su put isprobavana nova oružja, poput tenkova, bojnih otrova i zrakoplova. U to doba odigrale su se neke od najpoznatijih bitaka svih vremena.

Zaokruži slovo ispred bitaka poredanih točnim kronološkim redom, od prve do posljednje.

	1
--	---

A) bitka kod Jyllanda → Kolubarska bitka → bitka na Marni → bitka kod Ypresa → bitka kod Kobarida

B) bitka na Marni → bitka kod Jyllanda → Kolubarska bitka → bitka kod Kobarida → bitka kod Ypresa

C) bitka na Marni → Kolubarska bitka → bitka kod Ypresa → bitka kod Jyllanda → bitka kod Kobarida

D) Kolubarska bitka → bitka kod Ypresa → bitka kod Jyllanda → bitka na Marni → bitka kod Kobarida

E) bitka kod Ypresa → bitka kod Jyllanda → Kolubarska bitka → bitka na Marni → bitka kod Kobarida

4. Države članice Antante i Trojnog saveza ulagale su velika novčana sredstva u razvoj novih oružja, što je omogućio tehnološki napredak toga doba.

Pročitaj povijesni izvor i odgovori na sljedeća pitanja.

Njemački admiral Alfred von Tirpitz smatrao je kako Njemačka bez jake flote ne može uspješno raspolagati svojim kolonijama, jer britanski brodovi mogu slobodno presretati njemačke: „Prvi put imamo priliku obuzdati englesku želju da nas uništi. Englezi tu želju neće biti u stanju tako lako ispuniti jednom kad izgradimo jaku flotu.

(Tirpitz, Alfred von, My memoirs, str. 258.)

4.1. Zašto admiral von Tirpitz smatra da Njemačkoj treba jaka mornarica?

	1
--	---

4.2. Koju priliku, prema admiralu von Tirpitzu, imaju Nijemci?

	1
--	---

5. Pažljivo promotri sljedeći plakat kojim se muškarci Sjedinjenih Američkih Država pozivaju u rat. Objavila ga je Stanica za novačenje Američke mornarice 1917. godine. Njegov je autor Howard Chandler Christy. Uz sliku na plakatu piše sljedeći tekst: *Kad bih barem bila muškarac. Priključila bih se mornarici. Budi muškarac i učini to.*

Slika 3

Uz pomoć slike i teksta odgovori na sljedeća pitanja.

5.1. Zaokruži tri pojma koja možeš povezati s plakatom.

zadovoljstvo

strah

domoljublje

	1
--	---

stradanje

uspjeh

tuga

5.2. Na propagandnim plakatima, poput ovog, ističu se samo pozitivne strane rata. Zašto?
Zaokruži dva točna odgovora:

	2
--	---

- A) kako bi se što više muškaraca prijavilo u vojsku
- B) kako bi se što više žena prijavilo u vojsku
- C) kako bi se rat prikazao kao nešto dobro
- D) kako bi se djeca prijavila u vojsku

6. U drugoj polovici 19. stoljeća sagrađena su dva kanala – Sueski i Panamski. Oni su i danas ključne prometne točke svjetskog gospodarstva bez kojih bi globalni promet bio sporiji, skuplji i manje učinkovit.

Odgovori na sljedeća pitanja.

6.1. Navedi ime i prezime francuskog inženjera graditelja Sueskog kanala i začetnika gradnje Panamskog kanala. _____

	1
--	---

6.2. Navedi dvije bolesti koje su predstavljale najveće zdravstvene probleme graditeljima Panamskog kanala. _____

	1
--	---

6.3. Na koji se kanal odnosi ova tvrdnja: „Njegova je prednost to što nema ustave ...“?

	1
--	---

A) Sueski kanal

B) Panamski kanal

7. Svaki sukob, pa tako i Prvi svjetski rat, ima svoje uzroke i povod. Povod ratu bio je sarajevski atentat.

U tekstu o njemu nalaze se tri pogreške. Pronađi ih i ispiši u priloženu tablicu, a zatim pogrešne tvrdnje zamijeni točnima.

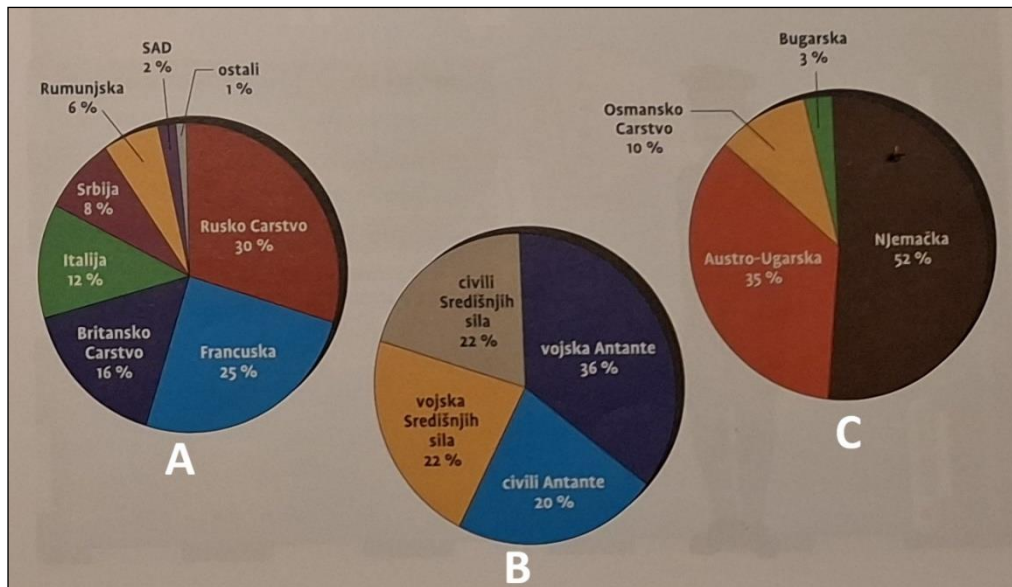
Nadvojvoda Franjo Ferdinand i supruga Elizabeta doputovali su u službeni posjet Sarajevu u lipnju 1914. godine. Vozeći se ulicama grada pozdravljali su okupljene građane. Nisu ni slutili što su im pripremili članovi lokalne organizacije Crna Bosna. Oboje su stradali u sarajevskome atentatu. Njihovo je ubojstvo u ratni sukob uvuklo cijeli svijet. Iako su se već ranije članice Trojnog saveza Njemačka, Francuska i Italija pripremale za rat, bilo im je jasno da će morati, zbog ograničene količine dostupnih sirovina, rat učiniti kratkotrajnim.

	3
--	---

POGREŠNA TVRDNJA	TOČNA TVRDNJA

8. Tijekom Prvoga svjetskog rata stradalo je mnogo ljudi, većinom u europskim zemljama. Osim vojnika, u ovome je ratnom sukobu živote izgubilo i jako puno civila. Sljedeća tri grafikona prikazuju statistiku o stradalima u Velikome ratu.

Pažljivo ih prouči pa odgovori na pitanja.

Grafikon 1

8.1. Grafikoni su označeni slovima A, B i C. Pridruži svakom grafikonu ispravan naslov tako da na crtu ispred naslova upišeš slovo kojim je grafikon označen. **Pazi, jedan je naslov suvišan.**

_____ 1. Žrtve Balkanskih ratova	_____ 2. Žrtve Središnjih sila
_____ 3. Žrtve Antante	_____ 4. Civilne i vojne žrtve Velikog rata

8.2. Koliki je ukupni postotak stradalih civila u Velikome ratu? _____

8.3. Koji je vojno-politički savez imao više žrtava? _____

9. Povećana brzina putovanja tijekom 19. stoljeća donijela je mnogobrojne promjene u svakidašnjici. Upotreba mjesnog vremena stvarala je sve više poteškoća pa se pojavila potreba za uvođenjem vremenskih pojasa.

Odgovori na sljedeća pitanja.

9.1. Koje je godine postignut dogovor o uvođenju vremenskih zona? _____

9.2. Na koliko je vremenskih pojasa podijeljena Zemlja? _____

9.3. Koliko stupnjeva geografske širine okvirno obuhvaća svaki pojas? _____

10. Tijekom Prvoga svjetskog rat Europa i svijet podijelili su se na dvije sukobljene strane – Antantu i Središnje sile. Nekoliko je država tijekom cijelog sukoba uspjelo zadržati neutralnost dok su neke mijenjale strane.

Riješi sljedeće zadatke uz pomoć zemljovida.

Karta 1

10.1. Upiši slovo A u državu koja je na početku Prvoga svjetskog rata proglasila neutralnost, a kasnije ušla u rat na strani Antante.

	1
--	---

10.2. Upiši slovo N u bilo koje dvije države koje su tijekom cijelog rata ostale neutralne.

	2
--	---

10.3. Navedi imena triju država koje su se sukobile na bojištu označenom brojem 2.

	1
--	---

11. Veća prekomorska iseljavanja iz Hrvatske počela su oko 1880. godine. Točan broj hrvatskih iseljenika do kraja 19. stoljeća nije nam poznat jer se statistički podatci o iseljavanju bilježe tek od 1898. godine, a statistički podatci o useljavanju nisu nam posve pouzdani jer su naše iseljenike često registrirali kao Austrijance ili Mađare.

Pažljivo prouči sljedeće tvrdnje te ako se tvrdnja odnosi na uzrok iseljavanja Hrvata, uz nju napiši *uzrok*, a ako se odnosi na posljedicu iseljavanja, napiši *posljedica*.

	4
--	---

Uvoz jeftinijeg žita, vina i drugih proizvoda. _____

Raseljavanje obitelji i dugotrajna odvojenost članova. _____

Jačanje svijesti o nacionalnoj pripadnosti. _____

Neulaganja u izgradnju parobroda. _____

12. U Chicagu su, u periodu od 1904. do 1917. godine izlazile novine hrvatskih iseljenika *Hrvatska zastava*. Godine 1917. spojene su s novinama *Hrvatski svijet* iz New Yorka i *Slovenski svet* te su otad zajedno izlazile u New Yorku pod naslovom *Jugoslavenski svijet*.

Pročitaj dio članka *Zašto nam treba narodni spoj u Americi?* Objavljenog 1904. godine u 2. broju *Hrvatske zastave* i odgovori na sljedeća pitanja.

Na širokom prostoru Sjed. Država razstepeni smo po svim stranama i državama, nalazimo se kraj razžarenih peći u tvornicama, u dubokim rovovima rudokopa, na cestama i željezničkim prugama, kod inih obrtničkih i trgovačkih radnja, - svi zaposleni teškim radom i borbom za život. (...) Već je više desetljeća, što naš narod putuje u Ameriku; mnogi se povraća, ali dolaze opet drugi; mnogi pu posve ostanu, a većina ih ostaje tu bar 5 do 10 godina. I tako je u Americi neprestano po par stotina tisuća našega naroda; a tako će sigurno još dugo biti. Znadete pak, da kad se čovjek nadje samo par dana u tuđem mjestu, da se nekako sigurnije osjeća, ako tu imade koga svoga, s kojim se može posavjetovati, onako po svojim običajima porazgovoriti, veseliti i tugovati...

12.1. Prepiši dio rečenice iz kojeg saznaješ zašto su hrvatski iseljenici u Sjedinjenim Američkim Državama tražili sunarodnjake. _____

	1
--	---

12.2. Kojim su se poslovima bavili hrvatski iseljenici? Navedi tri primjera. _____

	1
--	---

13. U Prvome svjetskom ratu usavršena su neka stara i iskušana i neka nova oružja koja su se upotrebljavala na moru, kopnu i u zraku, što je uzrokovalo do tada nezabilježen broj poginulih i ranjenih.

Odgovori na sljedeća pitanja.

13.1. Koje su ubojito oružje Nijemci prvi put upotrijebili 1915. godine na Zapadnom bojištu? _____

	1
--	---

13.2. Kako se naziva tenk koji je Velika Britanija prvi put upotrijebila 5. rujna 1916. godine? _____

	1
--	---

14. Tijekom Prvoga svjetskog rata vojnici su vrlo često pisali pisma u kojima su opisivali stanje na bojištu, ali i izražavali svoje osjećaje i doživljaje.

Pročitaj sljedeće tekstove i riješi zadatak.

Uopće ne znam za što se još treba boriti; možda da bi novine prikazale povijest u drukčijem svjetlu nego što je zaista bila... Onaj tko je i dalje za rat, taj više nije čovjek. Nevolja ne može biti veća, ni u zemlji neprijatelja ni kod kuće. To mogu biti samo ljudi koji nemaju pojma...

(Pismo njemačkog vojnika sa Zapadnog bojišta, 17. listopada 1914.)

Dok vam pišem ove retke, osam je sati navečer, na groblju preko puta polažu tijela osmorice vojnika u zajedničku grobnicu... Danas ti metak prosvira grudi, sutra si u hladnom grobu! Jedna bomba im je pala točno u skrovište. Od 15 hrabrih vojnika, njih osmorice je rastrgnula prije nego što su stigli išta pomisliti. Svakodnevni doživljaj...

(Otvoreno pismo nastavnika katoličke škole Schäfera bivšim učenicima)

Zaokruži četiri izraza koja možeš povezati s povijesnim izvorima:

razočaranje	nečovječnost	radost	zadovoljstvo
stradanje	život	preživljavanje	humanost

	1
--	---

15. Stanovništvo zaraćenih zemalja na početku je rat dočekalo s oduševljenjem. Nakon izvješća o poginulima i nestalima, prizora teško ranjenih vojnika i nesigurnosti iza crte bojišnice zbog korištenja modernih ratnih strojeva, početno oduševljenje preraslo je u nezadovoljstvo. Donošeni su novi zakoni i porezi da bi se države i njezini građani pretvorili u jedinstven ratni stroj.

Odgovori na sljedeća pitanja.

15.1. Tko se masovno zapošljavao tijekom Prvoga svjetskog rata, posebno u ratnoj industriji?

	1
--	---

15.2. Koji je razlog navelo šesnaest tisuća Britanaca kad se odbilo odazvati novačenju?

	1
--	---

16. U listu *Primorac*, koji je izlazio u Kraljevici, 28. travnja 1878. godine objavljen je oglas kojim se reklamiraju Krapinske Toplice, koje su svoj procvat doživjele dvadesetak godina ranije gradnjom novih kupelji, hotela, restorana, lječilišta te parkova i aleja.

Prouči oglas i zaokruži tri tvrdnje koje se odnose na Krapinske Toplice.

Slika 4

- A) boravak u toplicama jeftiniji je 25 % tijekom ljetnih mjeseci
- B) poštanskim omnibusom moguć je dolazak od Poličana do toplica tijekom cijelog vremena otvorenosti toplica
- C) toplice su otvorene od 1. travnja do kraja listopada
- D) oglas reklamira dolazak u toplice iz svih dijelova Hrvatske
- E) od početka lipnja moguć je prijevoz kolima iz Zaprešića do toplica
- F) brošure o toplicama mogu se nabaviti u svim knjižarama

17. Prvi svjetski rat izbio je nakon atentata na austrougarskog prijestolonasljednika Franju Ferdinanda i njegovu suprugu tijekom njihova posjeta Bosni i Hercegovini, gdje su se odvijale vojne vježbe austrougarske vojske. Atentat je doveo do Srpanjske krize.

Zaokruži slova ispred triju tvrdnji koje se odnose na navedene događaje.

	3
--	---

- A) ultimatum Srbiji od dvanaest točka
- B) Crna šaka
- C) Gavrilo Princip
- D) zahtjev za istragom na teritoriju Srbije
- E) Mlada Bosna

18. Veliki preokret u Prvome svjetskom ratu započeo je ulaskom u rat Sjedinjenim Američkim Država na strani Antante.

U tekstu o ulasku Sjedinjenih Američkih Država u rat nalaze se tri pogreške. Pronađi ih i ispiši u priloženu tablicu, a zatim pogrešne tvrdnje zamijeni točnima.

Američko javno mišljenje tradicionalno se protivilo miješanju u azijske političke odnose. No, to se izmijenilo kada su u napadima njemačkih podmornica na putničke i trgovačke brodove počeli stradavati američki građani. Brod Carpathia torpediran je 1915. godine i tada je poginulo 1200 putnika i članova posade, od kojih više od sto Amerikanaca. Slične tragedije događale su se i u nastavku rata. Američkom ulasku u rat pridonijeli su i gospodarski interesi. Izravan povod tome bio je brzojav austrijskog ministra vanjskih poslova meksičkome predsjedniku u kojemu predlaže da u slučaju američkog ulaska u rat Meksiko napadne SAD. Brzojav je bio šifriran, ali britanska ga je tajna služba uspjela odgonetnuti.

	3
--	---

POGREŠNA TVRDNJA	TOČNA TVRDNJA

19. Podmornice su bile novi izum korišten u Prvome svjetskom ratu. Koristile su ih sve zaraćene države, a na početku rata bilo ih je ukupno 327. Ubrzo su se pokazale kao vrlo korisno borbeno oružje. Služile su za potapanje ratnih brodova, a nisu im bili strani ni napadi na trgovačke brodove. Upravo je jedan takav napad uveo u rat i Sjedinjene Amerike Države.

Osim napadačke uloge, podmornice su se koristile i za polaganje podmorskih mina koje su postavljane na ulaze u luke kako bi ih zaštitile od ulaska neprijateljskih brodova. Najpoznatija njemačka minopolagačka podmornica bila je UC 5, koju je zarobila Britanska mornarica u srpnju 1916. godine.

Odgovori na sljedeća pitanja.

19.1. Koja je država bila najpoznatija po podmorničkom djelovanju? _____

	1
--	---

19.2. Koje oružje podmornice koriste za napad na druga plovila? _____

	1
--	---

19.3. Navedi datum kada su Sjedinjene Američke Države objavile rat Njemačkoj. _____

	1
--	---

20. Druga polovica 19. i početak 20. stoljeća smatra se razdobljem masovne migracije. Iseljenički val zahvatio je cijelu Europu pa tako i hrvatsko područje. No postojale su razlike između hrvatskih iseljenika i iseljenika ostalih europskih naroda.

Zaokruži tri tvrdnje koje se odnose na iseljavanje Hrvata.

	3
--	---

- A) hrvatski iseljenici većinom odlaze u svijet s namjerom da tamo i ostanu
- B) hrvatski su iseljenici u novoj domovini zadržali običaje rodnog kraja i stari način života
- C) hrvatski iseljenici uglavnom su bili seljaci
- D) hrvatski iseljenici udomaćili su se u novim zemljama i postajali građani svojih novih domovina
- E) hrvatski iseljenici u najvećoj su mjeri privremeni iseljenici koji se planiraju vratiti u svoju domovinu
- F) iz hrvatskih zemalja selio se višak stanovništva, uglavnom radnička klasa koju nije mogla zaposliti domaća industrija

21. Kraj 19. i početak 20. stoljeća obilježilo je stvaranje dvaju vojno-političkih saveza – Trojnog saveza i Antante. Velike suprotnosti između tih dvaju saveza na kraju su dovele do Prvoga svjetskog rata.

Na odgovarajuća mjesta u tablici razvrstaj pojmove koji se odnose na Trojni savez i Antantu tako da upišeš slovo kojim je pojam označen.

	2
--	---

A) kolonijalne velesile	B) Njemačka, Austro-Ugarska, Italija
C) Francuska, Rusija, Ujedinjeno Kraljevstvo	D) malo kolonija
E) 1907.	F) 1882.

TROJNI SAVEZ	ANTANTA

22. U vremenu velikih promjena i napretka druge polovice 19. i početka 20. stoljeća svijet se ubrzano povezivao – i prometno i kulturno. Dok se na globalnoj razini grade monumentalni projekti poput Sueskog i Panamskog kanala, u Hrvatskoj, otvaranjem prvog hotela, započinje razvoj turizma, ali hrvatski prostor nažalost svjedoči i povećanom iseljavanju stanovništva.

Zaokruži slovo ispred točnog kronološkog slijeda događaja.

	1
--	---

- A) otvaranje Panamskog kanala → gradnja prvog hrvatskog hotela na Jadranu → otvaranje Sueskog kanala → osnutak Hrvatske bratske zajednice
- B) gradnja prvog hrvatskog hotela na Jadranu → osnutak Hrvatske bratske zajednice → otvaranje Panamskog kanala → otvaranje Sueskog kanala
- C) otvaranje Sueskog kanala → osnutak Hrvatske bratske zajednice → otvaranje Panamskog kanala → gradnja prvog hrvatskog hotela na Jadranu
- D) otvaranje Sueskog kanala → gradnja prvog hrvatskog hotela na Jadranu → osnutak Hrvatske bratske zajednice → otvaranje Panamskog kanala

23. Opatija je najstarije turističko središte na istočnoj obali Jadrana. Razlog je tomu ugodna klima zbog koje je postala primamljiva gospodi kao morsko lječilište i zimovaliste.

Zaokruži tri tvrdnje koje se odnose na začetak opatijskog turizma.

- A) osnutak benediktinskog samostana, opatije sv. Jakova
B) gradnja ljetnikovca Vile Angiolina, riječkog trgovca Ignia Scarpe
C) gradnja odvojka željezničke pruge Beč – Trst od Pivke do Rijeke i željezničke stanice u Matuljima
D) otvaranje hotela *Kvarner* s toplim morskim kupeljima
E) talijanska vlast između dva svjetska rata

	3
--	---

24. Ruski pisac Maksim Gorki u svojim je sjećanjima zabilježio razgovor seljaka i vojnika u kojemu se oni gorko šale na račun ruske vojne strategije.

Pročitaj povijesni izvor i odgovori na sljedeća pitanja.

Nijemci ratuju s računom i oprezno gube vojnike, a naši ginu u gomilama.” „Kod nas, hvala Bogu, ima toliko ljudi da ne znamo kamo ćemo s njima”, odgovorio je seljak. „Naš račun je drukčiji: učiniti tako da ostane više prostora za život.” „Tako je! Zato i postoji rat; ili tuđu zemlju osvojiti ili broj naroda smanjiti.

24.1. Koji narod ima više poginulih? _____

	1
--	---

24.2. Ispiši iz izvora dio rečenice iz kojeg saznaješ što je, prema mišljenju sugovornika, konačni cilj Rusije? _____

	1
--	---

25. Francuski general Mordacq posjetio je bojište kod grada Ypresa i opisao tragičan prizor.

Pročitaj povijesni izvor i odgovori na pitanje.

Posvuda bjegunci, domobrani, strijelci, Afrikanci, topnici, zbunjeni, raskopčani, bez oružja. Trčali su kao ludi, vikali i tražili vodu, pljuvali krv, a neki su se valjali po tlu pokušavajući udahnuti zrak.

(Cassar, George H., *Hell in Flanders Fields*, str. 112.)

Djelovanje kojega je oružja opisao general Mordacq? _____

	1
--	---